



**EMILE
VERHAEREN**
GENOOTSCHAP vzw

BRIEVEN VAN EMILE

Februari 2017 – nr. 20

Expo: Onbekende schatten

Het Emile Verhaerenmuseum heeft met de jaren een mooie collectie uitgebouwd. Er zijn uiteraard enkele merkwaardige portretten van de dichter Emile Verhaeren, maar daarnaast zijn er ook heel wat verrassende stukken die op een of andere manier met zijn figuur of werk gelinkt zijn: kleuretsen van Julien Van Santen, houtsneden van Frans Masereel en George Minne, lithografieën van Théo Van Rysselberghe en Armand Rassenfosse, originele foto's van Fernand Béguin, biblioefie, mooi uitgegeven boeken, allerhande vertalingen. Het is een wereld op zich met talloze onbekende schatten. Voor de gelegenheid presenteert Chantal Némery haar "Hommage symboliste": een reeks boekkunstwerken, geïnspireerd door de poëzie van Verhaeren.

Tentoonstelling: Emile Verhaerenmuseum Sint-Amunds: 12 maart tot 11 juni 2017 tijdens het weekend, op feestdagen of op reservatie (11-18u). **Vernissage: zondag 12 maart 2016 om 11u30** met concert en CD-voorstelling door Anna Pardo Canedo en Sandra Lammens: *Minuit blanc*. Sponsor: brouwerij Duvel - Moortgat. Voor meer info: www.emileverhaeren.be

Anna Pardo Canedo & Sandra Lammens: *Minuit blanc*

Tijdens de Hommage aan Emile Verhaeren op 27 november ll. veroverden sopraan Anna Pardo Canedo en pianiste Sandra Lammens de harten van het publiek met hun prachtige vertolkingen van composities geïnspireerd door de poëzie van Emile Verhaeren. De liederen die zij brachten waren niet van de minste componisten: Maurice Ravel, Nadia Boulanger en Raoul Pugno, Fernand Carion, Joseph Jongen, Michael Schoemaker, Marguerite Debrie en recent werk van Evert Bogaert en Bert Derycke. Zij kregen de gelegenheid om hun liederen op te nemen in een professionele studio. Op zondag 12 maart presenteren zij deze CD met de fameuze Verhaeren-liederen: *Minuit blanc*.

Klara-medewerker Kurt Van Eeghem is alvast heel lyrisch over deze CD-opname: “Anna Pardo Canedo is voor dit werk in de wieg gelegd. Hoe ze de teksten laat doordringen, hoe ze de zinnen fraseert, alles voor het woord. Prima la Parole. Ik wil geenszins de lyrische kracht van haar sopraan minimaliseren, maar bij deze opnames zet ze alle kwaliteiten in om de tekst te laten spreken. Dat doet ze met evenveel subtiliteit als inlevingsvermogen. Dit is grootse liedkunst. Ze wordt daarbij meer dan voortreffelijk geholpen door Sandra Lammens, een pianiste die zich al enkele jaren specialiseert in de edele begeleidingskunst. We horen het resultaat van een perfecte samenwerking.”

Anna Pardo Canedo & Sandra Lammens, *Minuit blanc*, CD, 2017. Prijs: 15,00 €

Contact: Sandra Lammens: 0474 / 85 74 99

Concert en CD-presentatie: zondag 12 maart 2017 om 11u30 in de grote zaal van Dorpshuis De Leeuw te Sint-Amunds. Inkom: 8 €. Leden: 5 €. Ereleden: gratis. Reservatie: 052 / 33 08 05 of verhaerenmuseum@skynet.be

Poëziefilm : *De Wereld van Gisteren*

Na eerdere projecten over het oeuvre van Georges Rodenbach en Maurice Maeterlinck presenteerde Kevin D'Heedene in oktober 2016 zijn nieuwste filmproject: *De Wereld van Gisteren*, een film opgevat als een reis doorheen het poëtische universum van Emile Verhaeren. Het mag gezegd dat deze film bijzonder geslaagd is en een werkelijk originele kijk geeft op het oeuvre van Verhaeren. Het vertrekpunt van de film is een soort mijmering van een figuur die losweg kan geassocieerd worden met deze van Stefan Zweig. *De Wereld van Gisteren* zelf is niet zo maar een letterlijke uitbeelding van de gedichten van Verhaeren, maar werkt vooral met beeldassociaties. Met bijzonder veel inventiviteit en creativiteit heeft men zo beelden opgeroepen die direct aansluiten bij de poëzie van Verhaeren. Vermelden we in het bijzonder de *Gekkenliederen* van Verhaeren in een lichtjes surrealistische uitbeelding met groteske en uitzinnige beelden van een nachtelijke carnavalsviering. De film heeft ook een zekere vaart, waarbij de beelden voortgedreven worden op het ritme van de poëzie. De indringende, expressieve wijze waarop Luc Vandermaelen de gedichten declameert verdient hier een bijzondere vermelding. Kortom *De Wereld van Gisteren* is een filmisch document van de eerste orde.

Concept en realisatie: Kevin D'Heedene. Duur 45'. Contact: samopravo.vzw@gmail.com of 0475/374 983. Info: www.samopravo.com/projects/verhaeren.

- Filmvoorstelling: **dinsdag 21 maart 2017 om 20u** te **Sint-Amands** in de Ontmoetingsruimte van het Emile Verhaerenmuseum. Contact: 052 / 33 08 05 of verhaerenmuseum@skynet.be. Bespreking achteraf met Kevin D'Heedene en Rik Hemmerijckx.

- Filmvoorstelling: **woensdag 29 maart 2017 om 19u30** te **Kortrijk** bij Vormingplus Midden en ZW-Vlaanderen (Wandelweg 11, 8500 Kortrijk). Contact: 056/26 06 00 of info@vormingpluzmw.be. Met een gesprek achteraf tussen Luc Devolder (Ons Erfdeel) en dichter Charles Ducal. Toegang: 10 €; reductie: 5 €.

- Filmvoorstelling: **woensdag 26 april 2017** te **Leuven om 19u30** aan de Faculteit Letteren KUL (Blijde-Inkomststraat 21, 3000 Leuven) met inleiding door dichter/vertaler Stefaan van den Bremt. Contact: tom.serpieters@kuleuven.be of 016 / 37 93 15.

Zondag 23 april 2017: Erfgoeddag: Zorg

Erfgoeddag staat dit jaar in het teken van zorg. Zorg voor de bewaring van erfgoed is een permanente bekommernis voor een literair museum als het Emile Verhaerenmuseum. Ook de zorg voor de kunstcollectie behoort tot deze opdracht. Naar aanleiding van Erfgoeddag wordt er één bepaald werk in de kijker gezet: *La maison du Caillou-qui-Bique* (1909), een gouache op karton van de Frans/Belgische kunstenaar William Degouve de Nuncques, tevens de schoonbroer van Emile Verhaeren. Met de jaren hadden er zich op het werk kleine schimmelplekken gevormd die de kleurpigmenten dreigden aan te tasten. Zo werd er in 2015 besloten tot de restauratie en het opnieuw inkaderen van dit werk. Restauratrice Veerle Vercammen (Cordovano) zal om 15u deskundige uitleg geven bij de verschillende ingrepen die bij de restauratie van dit werk gebeurd zijn. Enerzijds wordt er ingegaan op de geschiedenis van het werk en de kunstenaar; anderzijds wordt er een aanschouwelijke toelichting gegeven bij de doorgevoerde restauratie.

Toelichting door restauratrice **Veerle Vercammen** op **zondag 23 april 2017 om 15u** in het Emile Verhaerenmuseum te Sint-Amands. Gratis toegang. Info: www.erfgoeddag.be

Markante aanwinsten van het Emile Verhaerenmuseum 2016

Kunstwerken:

- Constant Montald, *Declamerende Verhaeren op Le Caillou-qui-bique*, olie op doek, 1908.
- Charles Bernier, *E. Verhaeren vooraanzicht*, ets, s.d.
- Charles Bernier, *Buste E. Verhaeren naar Ch. Vanderstappen*, ets, 1903.
- Charles Bernier, *E. Verhaeren ¾ naar rechts*, ets, s.d.
- Aristide Maillol, *Belle chair*, lithografie, 1932.

- Henri Ramah, *Le Menuisier*, ets, épreuve d'artiste, 1912.
- Henri Ramah, *Le Forgeron*, ets, épreuve d'artiste, 1912.
- Frank Brangwyn, *Le Moulin des vieux pêchées*, steendruk, 1926.
- César Schroevers, *portret Emile Verhaeren*, tekening op papier met opdracht, 1945.
- César Schroevers, *buste Emile Verhaeren*, gips, 1927.
- Frans Van Immerzeel, *portret Emile Verhaeren*, tekening op papier, 1955.
- Romain Steppe, *Het geboortehuis van E. Verhaeren te Sint-Amands*, olie op doek, s.d.
- Jean Cocteau, *Hommage à Verhaeren, Feu du coeur* (sic), steendruk, 1955.
- Michel Bernier, *De hoeve van Le Caillou-qui-bique*, ets, épreuve d'artiste, 1938.

Bibliofiele uitgaven:

- E. Verhaeren, *Les Flamandes*, Brussel, L. Hochsteyn, 1883: debuut van Verhaeren.
- E. Verhaeren, *Les Plainnes*, s.d., in aquarel geïllustreerde boekmaquette door J. Gobert.
- E. Verhaeren, *Les Villes tentaculaires*, Parijs, René Kieffer, 1926, op Japans papier, nr. 15, geïllustreerd met vier originele aquarellen.
- E. Verhaeren, *Les Villes à Pignons*, Parijs, Piazza, 1922, geïllustreerd door Henri Cassiers.
- E. Verhaeren, *A ceux qui viennent*, Parijs, F. Bernouard, 1920, met illustraties van Georges Tribut.

Manuscript:

- E. Verhaeren, *Aux soldats morts pour la guerre*, 1916.
- E. Picard, *La mort de Verhaeren*, 1917.

Archief:

- papieren en nota's van Beatrice Worthing betreffende haar biografie over Emile Verhaeren, uitgegeven bij Mercure de France in 1992.

Vertalingen:

- E. Verhaeren, *España negra*, Barcelona, 1899, geïllustreerd door Dario de Regoyos: uiterst zeldzame, originele uitgave. Het werk werd nooit uitgegeven in het Frans.
- E. Verhaeren, *Die hellen Stunden*, Leipzig, 1913: Duitse vertaling van *Les Heures claires*, *Les Heures d'après-midi* en *Les Heures du Soir* door Harald Hanssen.
- E. Verhaeren, *Elena Spartanskaia*, Moskou, 1909: Russische vertaling van *Hélène de Sparte* door Valeri Briousov.
- E. Verhaeren, *Five tales*, New York, 1924: Engelse vertaling van *Cinq récits* door Keene Wallis met houtsneden van Frans Masereel.

Tijdschriften:

- *The Savoy*, augustus 1896, nr. 4: met een gedicht in Engelse vertaling van Verhaeren.
- *Poesia*, Milaan, 1906, nr. 12: uitgegeven door F. T. Marinetti met een gedicht van E. Verhaeren.
- *Écrits pour l'art*, Parijs, 1887-1889, 5 nrs.: tijdschrift van Stéphane Mallarmé met enkele pre-originele gedichten van E. Verhaeren.

Muziek:

- Partituur E. Trémisot, *L'Absence*, s.d.
- Partituur J. De la Presle, *Ce clair jardin*, 1923.
- Partituur P. Darck, *Le Chant de l'eau*, 1935.

Foto's:

- 1 originele foto van E. Verhaeren, met een opdracht en een brief aan Maria Van Eetvelt, Sint-Amands, mei 1914.
- 7 originele foto's van de inhuldiging van de graftombe van Verhaeren en het bezoek van koning Albert en koningin Elisabeth, Sint-Amands, 1927.
- 12 originele foto's van het bezoek van koningin Elisabeth aan de graftombe van Verhaeren te Sint-Amands, 1955.

Een schenking voor het Emile Verhaeren Museum

Verleden jaar, naar aanleiding van de honderdste verjaardag van het overlijden van Emile Verhaeren, heeft een anonieme verzamelaar een werk van de Belgische kunstenaar Constant Montald aan het Verhaerenmuseum geschonken:



Een lezing van Verhaeren op Le Caillou-qui-bique (1908). Montald, die een nauwe vriend was van Verhaeren, heeft meerdere portretten van de dichter gerealiseerd, maar dit portret is een echt topwerk, niet alleen door zijn dimensies, maar ook door de wijze waarop Verhaeren werd uitgebeeld. De schenking kwam tot stand met de steun van Librairie Pascal de Sadeleer en de Galerij Eric Gillis te Brussel. Het is zonder meer een belangrijke aanwinst voor de collectie van het museum.

Émile Verhaeren, *Poésie Complète 10 : Les Forces tumultueuses, La Multiple Splendeur*

Met de publicatie van de vitalistische bundels *Les Forces tumultueuses* (1902) en *La Multiple Splendeur* (1906) vestigde Emile Verhaeren zijn reputatie als dichter van een Europees niveau. Zij vormen een ode aan de vooruitgang en de menselijke inspanning en getuigen van zijn pantheïstisch geloof in de toekomst van de mensheid. De Archives et Musée de la Littérature (AML) hebben beide bundels recent uitgegeven als 10^e deel van het verzameld werk van Emile Verhaeren. De tekstkritische editie stond onder de leiding van Michel Otten met de medewerking van Laurence Boudart. Het ontstaan, de structuur, de behandelde thema's en de ontvangst van de werken worden omstandig uitgelegd. Wat de uitgave van *La Multiple Splendeur* betreft moet er evenwel opgemerkt worden dat er een origineel manuscript over het hoofd werd gezien: het bevindt zich in de autografencollectie van Stefan Zweig (Zweig MS 193) in de British Library te Londen. Een vluchtige kijk op het manuscript leert ons dat het gedicht "La Mort" er achteraf werd aan toegevoegd, dat de oorspronkelijke titel van "L'Effort" "Le Travail" was en dat het gedicht "La Lutte" (f 81-82) de uiteindelijke uitgave niet heeft gehaald.

Émile Verhaeren, *Poésie Complète 10, Les Forces tumultueuses, La Multiple Splendeur*, Bruxelles, AML Editions / La Renaissance du Livre, 2016, 487 p. ISBN 9782507054564, Kostprijs: 30 €.

La Roulotte théâtrale: *À l'homme d'aujourd'hui / Aan de mens van nu*

Naar aanleiding van de 100^e verjaardag van de dood van Emile Verhaeren heeft La Roulotte théâtrale een bijzonder tweetalig spektakel (Frans-Nederlands) gecreëerd: *À l'homme d'aujourd'hui / Aan de mens van nu*. Drie acteurs – Kristien Pottie, Annie Rak en Roland Thibeaudeau – en de celliste Camille Seghers nemen u mee doorheen het poëtische oeuvre van Emile Verhaeren. Info : www://roulottetheatrale.wix.com/roulotte-theatrale

Ter gelegenheid van de jaarlijkse Boekenmarkt wordt het stuk opgevoerd te **Sint-Amands** op **zondag 4 juni 2017** om **16u** in de **Ontmoetingsruimte** boven het E. Verhaerenmuseum. Probeer deze voorstelling niet te missen.

Redactie : Rik Hemmerijckx, Paul Servaes, Vic Nachtergaele, René Legrand.

Redactieadres: Emile Verhaerenmuseum, E. Verhaerenstraat 71 – B-2890 Sint-Amands - Tel: 052/33 08 05 – email: verhaerenmuseum@skynet.be. Info: www.emileverhaeren.be